

Forfatter: Heiberg, P. A.

Titel: Udrag fra Rigsdalers-Sedlens Hændelser

Citation: Heiberg, P. A.: "Peter Andreas Heibergs Udvalgte Skrifter", i Heiberg, P. A.: *Peter Andreas Heibergs Udvalgte Skrifter*, udg. af Otto Borchsenius ; Fr. Winkel Horn , 1884, s. 145. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-heibergpa01val-shoot-idm140167181459824/facsimile.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Peter Andreas Heibergs Udvalgte Skrifter

Samtale, som nu passerede imellem Forbaltrens Kone og Præsten; alle de Indvendinger og Argumenter, som hun frembragte imod ham, og Maaden, hvormed han igjendrev samme, er mig i saa frisk et Minde, at det kostede mig Luns Amogen at udskrive alt dette af min Hufommelses-Protokol; men da jeg har erfaret, at den største Del af mine Læsere ligner Forbaltren og falder i Svøm ved alvortige Materier, saa maa jeg lade dette mit Forsæt fare, især naar jeg betænker, at en Skribent, som Fjelding siger i Tom Jones, er Luns en Spisevært, der maa indrette sin Spisejæddel efter den Smag, som Mængden af hans Gæster har, i Hold han vil vente Nitret paa sin Mad. Denne Regel mærker jeg ogsaa, at de fleste af vores nymodens Skribenters saa nøjagtigen følge, at de endog saa deri efterligne Spiseværten, at de overmaade ofte fremførte for deres Gæster noget varmt Vand med et Stykke ristet Brød i, hvilket Gæsterne med den største Lovetiv fortære, siden det paa Spisejæddelen findes anført med det prægtige Navn: Bouillon.

Jeg kan ikke nægte, at ja Over for et forsøgte en udel Menning undertiden drev Forbaltrens-Konen til at finde Sætninger i Præstens Behandling, som andre ikke vilde kunne finde deri; enkelte Ords Bemærkelse fordrejede hun en Gang imellem, og havde paa sine Steder læst et Bogstav i Steden for et andet*), men, med alt dette, var hendes Forstand ikke uvillig

*) Dette kaldes i det første Sprog Filologi og Kritik. Ved paa denne Maade at forklare den hellige Skrift er det, at mange have erhvervet sig udmærket literarisk Agelse og guldbringende Embeder i Kisten. Naar et Sprog i Bibelen er saa haardnakket, at det ikke vil passe sig til vores Sæftent, saa behøver man Luns at læse et Bogstav for et andet, og naar finder man, hvad Menning man vil. Skund for saa Maaneder siden har man hørt en ung Mand paa denne Maade at tilfægte sig en theologisk Værdi, og

George Fjelding 1707—54, berømt engelsk Humarist. Romanen Tom Jones er hans Hovedværk — Blandt for saa Maaneder siden o. i. u. Den unge Mand, der ligtes til, er den som lærd Theolog og Tidsskrifts redaktør Frederik Münter, født 1808 Sjælland

til at lade sig overbevise; og i enhver anden Strid fulde hendes Hjærte gjerne have fulgt med Forstanden, Luns ikke i

at var en — kanst endog lærdere — kompetent af Bunden. Men hvor fastest det er, kaldes Filologi og Kritik at dehvævere over Bogstaver i Bibelen, maa enhver fornuftig let indse. Ved at bruge den ovennævnte unge Mandes Fortolknings-Maade kan man finde de allerhøieste Ting i Bibelen. Hvor høitlig i G., onde det ikke være for Brankren, naar han kunde undstulde sin Læs med en Fejl i Bibelen! Kunde han ikke sige: det Sprog: Vi blive salige ved Treem, er en Fejl, en urigtig Talemaade. Forandre T til K, og Prag tal man finde, at der naar: Vi blive salige ved Treem. Hvad der kan se ved de græske Bogstaver, maa vel ogsaa kunne se ved de danske. Forskjellen i det græske Sprog er desuden heller ikke saa overmaade stor imellem de to Ord *νίκτος* og *νόστος*. Men Sværgemaal, om Brankren ved en saadan Filologi og Kritik kunde vinde en theologisk Lærestof? Det vilde dependere af Omstændighederne. Kunde hans Familie nogen Indsydelse hos de Aere; kunde han saa sine Thematia en Tid for hans Medkompetenters eller for andre til at udarbejde dem for sig; og, frem for alle Ting, havde hans Sprog en vist Akcent, ja, saa lod det sig kanske gjøre, dog er det just ikke afgjort; men at den ansette Fortolkningsmaade enden er brugelig, deraf kan man overbevise ved at se de nylig udfomte Brode-Forelæsninger for det theologiske Professorat, p. 45

Bisshop (født 1761), som i 1788 konfirmerede til Viden som ekstraordinær Professor i Theologi sammen med den tre Aar ældre, ligeledes for sin theologiske og historiske Værdi høit anset Andreas Buch Münter til det ledige Professorat, men Buch fik 1792 Beadilat af Professor Theologia og blev 1804 Bisshop i Volland-Halsters Stift, 1806 i Marbus — *νίκτος* og *νόστος* Bieform af Ordene *νίκτος* og *νόστος*, som henholdsvis betyde Tre og Tre — havde hans Sprog en tyk Akcent. Fr. Münter var født i Gøtha. Hans Fader Valentin Münter, der var født i Vübeck, hunderede i Neua, hvor han blev Privatdocent, og var Superintendent i Louna ved Gøtha, da han i 1765, altaa da Fr. Münter var fire Aar gammel, blev kaldet til Beach ved Petri i alle Menighed i Rybenhavn. Saa godt som alle Cath. Münters Skrifter er paa Tysk, det første Skrift, Fr. Münter udgav (Die Lehrelehreng Johanns, metrisch überfetzt, Kopenh. 1784), og adskillige af de følgende lige saa — Fyve-Forelæsninger o. i. u. „Pneumforelæsninger holdne for det overordentlige theologiske Professorat af Fr. Münter og A. Buch“, 856 1789

denne, hvori hun stred for en Tid, der saa højligen interesserede hendes sønne og medlidende Følelser.

Jeg vil nu lade enhver beholde sin Mening og kun gjøre en liden Excerpt af den hele Samtale, hvilken Excerpt ikke skal indeholde andet end disse Ting, der kan more Forbaktere og andre saadanne sønne Bæfener. Skalde andre Mennesker slumpe til at læse dette Kapitel, da vil den eneste Nytte, som de deraf kan høje, blive denne, at de kan blive nøjere bekendt med Forbakteren eller, rettere sagt, med hans Levedes Historie, som Madamen nu fortalte Brøsten, og hvortil jeg vil her gjøre et lidet Udtog.

„Min Mand“, sagde Madamen, „er født i en Kjøbstad i Jylland, af stikkelige Borgerfald. Hans Moder døde i Barselseng med ham, og et Mars Tid derefter skænkede hans Fader ham en Stedmoder. Et Par Aar forgit, og da døde hans Fader, efterlødende sig tre Børn og en Kone, der nu, som Stedmoder, havde fuldkommen Raadighed over et Barn, som hun sigtes var hende slet ikke vedkommende, og som hun troede at opfylde alle sine Pligter imod, naar hun kun ikke pryglede eller hultede det ihjel. Hun giftede sig snart igjen og bragte saaledes tre Kuldbørn sammen, til liden Fordel for min Mand, thi foruden det Stedmoderlige Had, hvorunder han maatte lide, kan man let se, at der kun kunde falde en saare liden Del af den saarelige Skjærlighed paa ham, naar den skulde paa fedevanlig Maade deles imellem dem alle.

„Indtil sit tolvte Aar maatte han lide Tiden i dette Hus, hvor hans naturlige Muntrehed blev knust ved idelige Brygl, Utaf og Stjældsord, samt den fjendelige Foragt, som hans saafaldede Forældre viste imod ham, hvilket altid er det allerkræftigste Middel til at tvæle alle Spiver til det gode hos unge Mennesker. Lagtet han var den ældste, maatte han altid bide til jidsk, med hvad han fik, og dette maatte han endda antage som en Naadegave. Blev han undertiden paa fremmede Steder præsenteret Gbler eller andet saadant, saa maatte han altid tage det stilleste, for at hans yngre Søffende kunde saa det